

- Er waren zes vaste garnizoensgemeenten, te weten Brugge, Bergen in Henegouwen, Doornik, Namen, Luik en Luxemburg. Zie hierover ook *Recueil militaire, bevattende de wetten, besluiten en orders, betreffende de koninklijke Nederlandse landmagt* 1817, I, 219-222 en 1821, II, 106-112. Dit jaarboek bevat een schat aan informatie over de behartiging van de kerkelijke zaken in de krijgsmacht. Over Luik en Hoey zie men in het bijzonder H.R. Boudin, *Les relations*, II, 281-289 en E.M. Braekman, *Histoire de l'église protestante de Liège* (Luik 1993).
- 44 ARA, Archief Staatssecretarie 1813-1840, inventarisnummer 2010, Minitueele besluiten etc, 19 juli, 30. Met het rapport van Eredienst en het verzoekschrift van Luik. Ook Kinker hoorde tot de ondertekenaars.
 - 45 Braekman, *Histoire*, 61. Braekman spreekt op blz 62 (= 1828) over '351 militaires avec leurs familles et 276 civils.' In het ingezonden bericht van Cocheret in de *Boekzaal* juli 1831 is sprake van een gemeente van meer dan duizend zielen. *Boekzaal der geleerde wereld*, 1831, I, 746-748. Met dank aan dr. Aart de Groot die mij op deze bijdrage van Cocheret opmerkzaam maakte. In de registers van de *Boekzaal* van 1820-1862 komt de naam van Cocheret niet voor, behalve in een bespreking van een boekje van zijn hand.
 - 46 *Recueil*, I, 1827, 228-230. ARA, Archief Staatssecretarie 1813-1840, inventarisnummer 2751. Het verzoekschrift uit Hoey is gedateerd 16 oktober 1826, het advies van Pallandt 25 november 1826, het advies van het Ministerie van Oorlog 13 juni 1827. Vgl. Boudin, *Biografieën* en *Les relations*, 287-289.
 - 47 Braekman, *Histoire*, 61. Daarbij speelden het taalprobleem een grote rol en het feit dat de gemeente min of meer een streekfunctie vervulde.
 - 48 ARA, Archief Staatssecretarie 1813-1840, inventarisnummer 2759, Minitueele besluiten etc, 26 juni, 101. Bijgevoegd zijn het verzoekschrift van Luik betreffende Van der Bank van 31 mei 1827, de reactie van Pallandt van 2 juni, het voorstel omtrent Cocheret, eveneens van 2 juni, en een laatste rapport hieromtrent van Pallandt van 18 juni. Brieven van Van der Bank aan Van Pallandt van 10 en 12 juni, ARA, Departement Hervormde Eredienst, inventarisnummer 250, Ingekomen stukken etc., 18 juni 1827, 27. 23 juni besloot Willem I Van Pallandt te verzoeken het beroep naar Utrecht ongedaan te maken, zie ARA, Archief Staatssecretarie, inventarisnummer 2757, Minitueele besluiten etc 23 juni 1827, 115.
 - 49 Het archief van deze kerk berust bij de protestantse kerk te Luik, Quai de Marcellis 22, aangesloten bij l'Eglise Protestante Unie de Belgique. Niet alle stukken die Boudin geraadpleegd heeft, waren ten tijde van dit onderzoek te vinden. Eerder zocht ook Braekman tevergeefs naar de archiefstukken uit deze periode. Waar daarnaar verwezen wordt zonder nadere vermelding, baseer ik me op Boudin, *Les relations* (zie noot 2). Met dank aan de predikant van deze gemeente die mij herhaaldelijk behulpzaam is geweest bij mijn speurwerk te Luik.
 - 50 ARA, Archief Departement Hervormde Eredienst, inventarisnummer 349, Vervallen stukken bij 31 december 1830, 18, pakket C, brief van 2 december 1828.
 - 51 Van der Tuuk, *Handboek* III, 125-127.
 - 52 J.P. de Bie e.a. (red.), *Biografisch woordenboek van protestantsche godgeleerden in Nederland* ('s Gravenhage 1903-1949) I-VI, aldaar I, 312-313. Zie ook Boudin, *Les relations*, IV, 128-129.
 - 53 De meeste stukken in ARA, Archief Departement Hervormde Eredienst, inventarisnummer 349, Vervallen stukken 31 december 1830, 18. Zie ook de Klapper op de indices over 1830, inventarisnummer 1470 en inventarisnummer 321, Minitueele besluiten, 25 januari 1830, 5. Zie ook ARA, Archief Departement Hervormde Eredienst, inventarisnummer 328, Ingekomen stukken etc., 10 april 1830, 5. Op 14 augustus schreef Cocheret tevens een vertrouwelijke brief aan secretaris J.D. Jansen, ARA, Archief Departement Hervormde Eredienst, inventarisnummer 1550, Ingekomen en uitgegane brieven, verbaal van de secretaris-generaal en adviseur, 14 augustus. Er zijn over alle jaren slechts enkele brieven van Cocheret aan Jansen.
 - 54 ARA, Archief Departement Hervormde Eredienst, inventarisnummer 334, Ingekomen stukken etc., 17 juni, 15. De brief is gedateerd 15 juni 1830 en bevat als bijlage een gedrukte prospectus. Uit een aantekening op de agenda blijkt dat het Departement heeft ingetekend.
 - 55 A.T.W. Kluis, *Herleefd verleden. Een halve eeuw protestants-geestelijke verzorging in de Neder-*